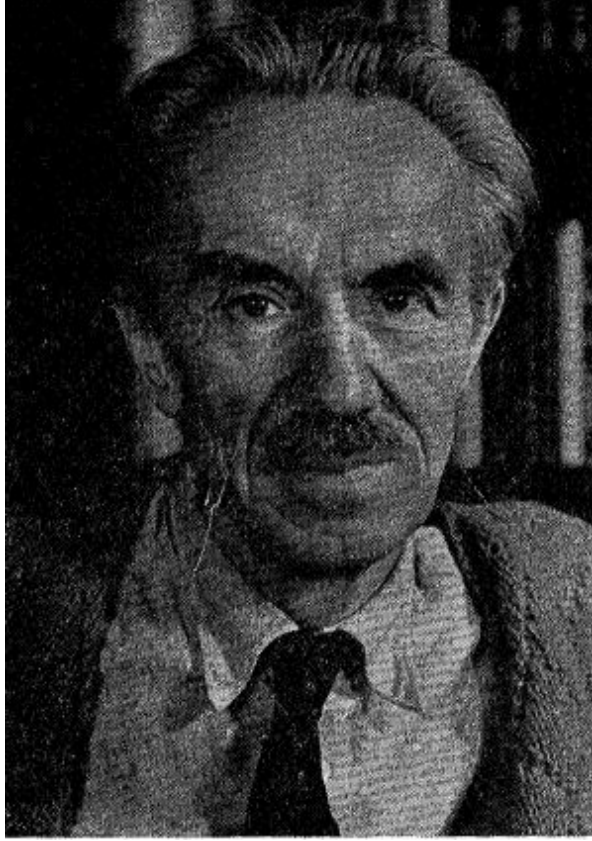

HANS CLOOS
(1888-1951)

Son 40 senelik jeoloji edebiyatında tektonik mevzular üzerindeki orijinal çalışmaları ve yeni buluşları ile milletlerarası bir şöhret kazanmış olan Prof. Hans Cloos, 26 Eylül 1951 sabahı Bonn'daki evinde ansızın vefat etmiştir. 66 seneyi henüz bulmamış olan hayatının son günü, Ren-Paleozoik masifinde, Ahrtal' de bir exkursiyonda geçmiştir. O günün ılık ve berrak havası içinde, son yıllarda tesbit etmiş olduğu " bir iltivanın mekanik inkişafına dair" vakıaları büyük bir heyecanla eski ve yeni talebelerine gösteriyor, izah ediyordu. Bir tabiat âlimi için, ömrünün son gününü, bütün hayatınca bağlı olduğu tabiat içerisinde, meşgul olduğu problemler ortasında, yetiştirdiği ve yetiştirmekte olduğu müritleri arasında geçirmekten daha zevkli, daha mes'ut bir hâdise düşünülebilir mi? Hans Cloos, meslek hayatının bütün

safhalarında olduğu gibi, ömrünün son gününü de bu şekilde, büyük bir bahtiyarlıkla geçirmiştir.

Hans Cloos, 8 Kasım 1885'de Magdeburg'da doğmuştu. Jeoloji tahsilini Bonn'da, Jena'da ve Freiburg/Br'da yapmış ve bu son şehirde, 1909 da doktoraasını vermiştir. 1914 de Privatdoçent olarak Marburg Üniversitesinde çalışmış, 1919 da profesör olarak Breslau'a ve 1926 'da Bonn'a, Steinmann'ın yerine tayin edilmiş ve ölümüne kadar burada Enstitü direktörü olarak vazife görmüştür.

Hans Cloos, yaratılış bakımından, en çok mimarlık istidadına sahip bir sanatkârdı. Bu sebeptendir ki, meslek hayatının başlangıcındanberi Arzka-buğunun mimarî yapısı, "tektoniği" ile bilhassa meşgul olmuş ve ömrü boyunca yalnız bu saha üzerinde yorulmak bilmeyen bir gayretle çalışarak kendisine has bir ekol yaratmış, bu mevzuda yeni metodlar, kaide ve nizamlar kurmuştur. "Granit tektoniği, tektonikle mağma faaliyetleri arasındaki münasebetler, tecrübîteknik, yükselme-yarıлма ve volkanisma arasındaki geometrik bağlar, Grabenlerin teşekkülü, kıvrımların tektonik inkişafı ve ilh." bu çalışmalarının müsbet neticeleri olmuştur. Onun sanatkâr ruhu, eserlerindeki edebî ve felsefî ifadelerinde ve artistik resimlerinde bariz şekilde göze çarpar.

Hans Cloos kuvvetli bir tabiat müşahidi idi. O birçoklarının göremedikleri detayları görmeğe ve onları sağlam mekanik kanunlara uygun şekilde izah etmeğe, hipotezlerden ve bilhassa spekülasyonlardan kaçınmağa kendisini alıştırmıştı. O tabiatı en büyük "mürşit" olarak tanımış, gerek hocalığında ve gerekse röşerş hayatında daima bu prensibe sadık kalmıştır. O her sene ilk dersinde şu cümleyi tekrarlardı: "Jeoloji kitaplardan değil tabiattan öğrenilir, hocalar ve kitaplar sizlerin tabiata yaklaşmanızı, onun dilinden anlamanızı kolaylaştıran geçici vasıtalarlar." Bu inanışın tezahürü olarak kendisi dört kıta üzerinde müteaddit tetkik seyahatleri yapmış, iki defa SW-Afrika'da, iki defa Kuzey Amerika'da, birçok defa şimalî Avrupa memleketlerinde ve bir defa da Hindistan ve Endonezya adalarında bulunmuştur.

Hans Cloos mütevazi, geniş görüşlü ve demokrat ruhlu bir ilim adamı idi. Yabancı meslektaşlarına karşı bilhassa çok nazik, çok hayırhahtı; onunla tanışan her millete mensup meslektaşlar ona karşı hayranlık duymakla beraber onu daha çok sempatik bulurlar ve onunla derhal dost olurlardı. Üyelerinin ekserisi Almanya dışında bulunan "Geologische Vereinigung" cemiyetinin uzun zaman başkanı bulunması ve 1923 denberi cemiyetin

Organı bulunan "GeologischeRundschau" mecmuasının başyazarı olması, ona milletlerarası bir otorite vasfını vermişti. İkinci Dünya Harbinden sonra bu mecmua daha çok "beynelmilel" olmuş, içerisinde üç dilden makaleler intişar etmiş ve son nüshası da "Internationale Zeitschrift für Geologie" şeklinde yayınlanmıştır.

Kendisi Prusya ilim akademisi âzası, Finlandia, İsviçre, Londra, Birleşik Amerika Jeoloji cemiyetlerinin fahrî üyesi bulunuyordu; 1947 de Amerika Jeoloji Cemiyeti kendisin "Penrose-Medaille"ını tevdi etmişti. Kitap halinde başlıca eserleri şunlardır:

Der Erongo Berlin 1919; Der Mechanismus tiefvulkanischer Vorgänge, Braunschweig 1932. Der Gebirgsbau Schlesiens, Berlin 1923. Das Riesengebirge in Schlesien, Berlin 1924. Die Plutone des Passauer waldes, Berlin 1927. Bau und Bewegung der Gebirge in Nordamerika, Skandinavien und Mitteleuropa, Berlin 1928; Einführung in die Geologie, ein Lehrbuch der Inneren Dynamik, Berlin 1936. Gespräch mit deir Erde, München 1947.

Merhumun aziz hatırasını hürmetle anar, ailesine ve yakın meslektaşlarına başsağlığı dileriz.

İhsan KETİN
